



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ

Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΛΙΕΙΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ: ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΦΥΤΟΪΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Θεσσαλονίκη, 30 Δεκεμβρίου 2020

Αριθ. πρωτ.: 531078(20340)

Σχετ.: 530711(20321) & 461250(17681)

Ταχ. Δ/ση: 26^{ης} Οκτωβρίου 64
Τ.Κ.: 546 27 Θεσσαλονίκη
Πληροφορίες: Δρ Ελένη Κων/νου Κουλακιώτη
Τηλέφωνο: 2313 330 334
Ηλεκτρονική Δ/ση: E.Koulakioti@pkm.gov.gr

ΠΡΟΣ: ΟΠΩΣ Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΘΕΜΑ: ΤοΒRFV: «Α. Αποστολή του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής»

«Β. Τήρηση απαιτήσεων του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 για τη διακίνηση των συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» και

«Γ. Φυτοϋγειονομικός έλεγχος διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης».

ΣΧΕΤ.:

Α. τα έγγραφα του Τμήματος Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου, της Δ/σης Προστασίας Φυτικής Παραγωγής, της Γενικής Δ/σης Γεωργίας, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α. & Τ.):

- i.** 10117/269002/28.09.2020, με θέμα «Φυτοϋγειονομικός έλεγχος διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης»
- ii.** 9729/259544/21.09.2020, με θέμα «Τήρηση απαιτήσεων του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 για την διακίνηση των συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» &
- iii.** 6947/189671/19.08.2020, με θέμα «Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) αριθ 2020/1191 της Επιτροπής της 11ης Αυγούστου 2020» και

Β. τα έγγραφα μας¹:

- i.** 373836(14566)/20.07.2020, με θέμα ΤοΒRFV - 20 Ιουλίου 2020: «Παρουσία του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας στην Ελλάδα»
- ii.** 144032(4840)/09.03.2020, με θέμα «Φυτοϋγειονομικός έλεγχος διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης»
- iii.** 130825(4360)/06.03.2020, με θέμα ΤοΒRFV: «Παρουσία του ιού σε δείγματα τομάτας θερμοκηπίου των Νομών Χανίων (1) και Μεσσηνίας (3)» &
- iv.** 628299(21786)/01.11.2019, με θέμα «ΤοΒRFV: Αποστολή της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615 της Επιτροπής».

Μετά την έκδοση της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615, την οποία σας είχαμε αποστείλει με το Βιν. έγγραφό μας, συλλέχθηκαν πιο πρόσφατες επιστημονικές πληροφορίες σχετικά με τη διασπορά του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ΤοΒRFV) και τις μεθόδους δοκιμών, γεγονός που κατέστησε

¹ Τα σχετικά με τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ΤοΒRFV) έγγραφά μας βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=956> του ιστοτόπου της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (www.pkm.gov.gr), στον αφιερωμένο στα «Φυτοπαθογόνα καραντίνας» ιστοχώρο.

επιβεβλημένη την ανάγκη για θέσπιση λεπτομερέστερων μέτρων από εκείνα που προβλέπονταν στην εν λόγω Απόφαση. Ως εκ τούτου, η Εκτελεστική Απόφαση 2019/1615/ΕΕ καταργήθηκε στις 15 Αυγούστου 2020 και αντικαταστάθηκε από τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191.

A. Με το παρόν έγγραφο σας αποστέλλουμε τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής της 11^{ης} Αυγούστου 2020 (**L262/6, 12.8.2020**) «σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς στην Ένωση του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (**ToBRFV**) και την κατάργηση της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2019/1615». Ο εν λόγω Κανονισμός (ΕΕ) είναι διαθέσιμος σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον ακόλουθο σύνδεσμο: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/1191/oj

Παρακαλούμε, στην παράγραφο 1β του άρθρου 7 του εν λόγω Κανονισμού στη θέση της φράσης «τα ίδια τα φυτά» γράψτε τη λέξη «αυτοί» (δηλαδή «οι σπόροι») ή τη φράση «οι σπόροι».

“Σύμφωνα με το Aiii παραπάνω σχετικό έγγραφο του Υπ.Α.Α. & Τ. ισχύουν τα ακόλουθα:

- Σύμφωνα με το **άρθρο 1** του εν λόγω Κανονισμού, «ο συγκεκριμένος επιβλαβής οργανισμός δεν επιτρέπεται να εισάγεται, να διακινείται, να διατηρείται, να πολλαπλασιάζεται ή να απελευθερώνεται στο έδαφος της Ένωσης.».
- Οποιοδήποτε πρόσωπο έχει υποψία παρουσίας του «συγκεκριμένου οργανισμού» ενημερώνει άμεσα τις οικείες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου της περιοχής του παρέχοντας τους τις απαραίτητες πληροφορίες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου στη συνέχεια λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να επιβεβαιωθεί η παρουσία ή η υπόνοια παρουσίας του «συγκεκριμένου οργανισμού», όπως αναφέρεται στο **άρθρο 3** του εν λόγω Κανονισμού. Σύμφωνα με το **άρθρο 4**, σε περίπτωση παρουσίας ή υπόνοιας παρουσίας του «συγκεκριμένου οργανισμού» από τις αρμόδιες αρχές λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα εξάλειψης σύμφωνα με το **άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031**².
- Τα Κράτη Μέλη, σύμφωνα με το **άρθρο 5**, έχουν την υποχρέωση να διενεργούν ετήσιες επισκοπήσεις στην επικράτειά τους για την παρουσία του «συγκεκριμένου οργανισμού» σε φυτά προς φύτευση («συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση»), σε σπόρους («συγκεκριμένοι σπόροι») και καρπούς των ειδών *Solanum lycopersicum* L. και *Capsicum* spp. («συγκεκριμένοι καρποί»).

² Με τον **Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031 (ο νέος κανονισμός για τη Φυτοϋγεία)** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016 (**L317/4, 23.11.2016**), «σχετικά με προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 228/2013, (ΕΕ) αριθ. 652/2014 και (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 69/464/ΕΟΚ, 74/647/ΕΟΚ, 93/85/ΕΟΚ, 98/57/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ, 2006/91/ΕΚ και 2007/33/ΕΚ» τέθηκε σε εφαρμογή από τις 14 Δεκεμβρίου 2019 το νέο καθεστώς φυτοϋγείας στην ΕΕ. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031 σας τον είχαμε αποστείλει με το έγγραφό μας **3722/84848/ΠΕ/13.11.2019**, το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955> στο πεδίο «Φυτοϋγειονομικό Καθεστώς». Την ενοποιημένη εκδοχή του σας την είχαμε επίσης αποστείλει μέσω του εγγράφου μας 792853(28036)ΠΕ/19.02.2020.

- Όσον αφορά τη διακίνηση των «συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» εντός της Ένωσης πρέπει να συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο και να πληρούν τις απαιτήσεις της παρ.1 του **άρθρου 6** του ανωτέρου Κανονισμού. Η παρ. 1 δεν εφαρμόζεται σε «συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση» που παρήχθησαν σύμφωνα με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/1615 και σε «συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση» των ποικιλιών *Capsicum* spp. που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον συγκεκριμένο επιβλαβή οργανισμό.
- Όσον αφορά τη διακίνηση των «συγκεκριμένων σπόρων» εντός της Ένωσης πρέπει να συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο και να πληρούν τις απαιτήσεις της παρ.1 του **άρθρου 7** του ανωτέρου Κανονισμού. **Τονίζεται ότι οι «συγκεκριμένοι σπόροι» που βρίσκονται σε αποθήκη πριν από τη 15η Αυγούστου 2020 υποβάλλονται σε δειγματοληψία και δοκιμές όπως ορίζεται στο Παράρτημα του εν λόγω κανονισμού. Οι παράγραφοι 1 & 2 του άρθρου 7 δεν εφαρμόζονται σε «συγκεκριμένους σπόρους» των ποικιλιών *Capsicum* spp. που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον συγκεκριμένο επιβλαβή οργανισμό.**
- Τα «συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση» και οι «συγκεκριμένοι σπόροι» που εισέρχονται στην Ένωση θα πρέπει να συνοδεύονται από Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας, **σύμφωνα με το άρθρο 71 του Κανονισμού 2016/2031**, και να αναγράφονται οι «πρόσθετες δηλώσεις» των **άρθρων 8 & 9** του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191.
- Τα φορτία «συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» και «συγκεκριμένων σπόρων» που εισέρχονται στην Ένωση μέσω των συνοριακών σταθμών ελέγχων της χώρας μας υπόκεινται σε έλεγχο εγγράφων, ταυτότητας και φυσικό (μακροσκοπικό έλεγχο και δειγματοληψία) σε ποσοστό 100%..”

B. Σύμφωνα με το Αii παραπάνω σχετικό έγγραφο του Υπ.Α.Α. & Τ., όσον αφορά την **τήρηση των απαιτήσεων του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191**, η διακίνηση των «συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση» εντός της Ένωσης επιτρέπεται μόνο εάν συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο και εφόσον πληρούνται όλες οι απαιτήσεις της παρ. 1 του άρθρου 6.

«Ειδικότερα για τον χαρακτηρισμό ενός χώρου παραγωγής ως ελεύθερου από τον επιβλαβή οργανισμό καραντίνας ΤοBRFV (παρ. 1^α του άρθρου 6 του Κανονισμού 2020/1191) πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες ελέγχονται από τις υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου, ύστερα από επίσημες επιθεωρήσεις που διενεργούνται την κατάλληλη εποχή για την ανίχνευση του εν λόγω επιβλαβούς οργανισμού καραντίνας.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται είναι οι κάτωθι:

1. Χρήση υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού - συγκεκριμένος σπόρος ο οποίος θα συνοδεύεται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο.
2. Χρήση καλλιεργητικού υποστρώματος που δεν έχει επαναχρησιμοποιηθεί και το οποίο είναι απαλλαγμένο από επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας (ύπαρξη πιστοποιητικών) και στην περίπτωση επαναχρησιμοποίησης, διενέργεια απολύμανσης (η οποία θα αποδεικνύεται μέσω τήρησης αρχείων).

3. Διενέργεια απολυμάνσεων σε επιφάνειες και εργαλεία που χρησιμοποιούνται στους χώρους παραγωγής των συγκεκριμένων φυτών και όσον αφορά τους περιέκτες συνιστάται η χρήση καινούριων αλλιώς απαιτείται απολύμανση πριν από την επαναχρησιμοποίησή τους.
4. Συνιστάται η χρήση νερού το οποίο δεν ακολουθεί διαδρομή που μπορεί να το επιμολύνει με τον επιβλαβή οργανισμό οργανισμό ToBRFV.
5. Το προσωπικό που εργάζεται στους εν λόγω χώρους πρέπει να έχει εκπαιδευτεί από τον υπεύθυνο της επιχείρησης σχετικά με τα μέτρα υγιεινής που πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια παραμονής στον χώρο (καταγραφή των αρχείων εκπαίδευσης) και να ακολουθεί αυστηρά μέτρα υγιεινής (χρήση στολής και γαντιών μιας χρήσης, χρήση απολυμαντικού για τα υποδήματά πριν και έπειτα από την είσοδό στον χώρο, αποφυγή κατανάλωσης τροφής και καπνίσματος κ.λπ.).
6. Πριν από την έναρξη και μετά το τέλος κάθε παραγωγικής διαδικασίας για την παραγωγή της εκάστοτε παρτίδας συγκεκριμένου φυτού προς φύτευση, πρέπει ο χώρος να απολυμαίνεται και να τηρούνται τα αρχεία απολυμάνσεων.
7. Ύπαρξη φυσικού διαχωρισμού μεταξύ των καλλιεργούμενων παρτίδων φυτών προς φύτευση.
8. Τήρηση ιχνηλασιμότητας σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο άρθρο 69, παρ. 1, 2, 4, 6 του Καν. (ΕΕ) 2016/2031.
9. Πραγματοποίηση μακροσκοπικών επιθεωρήσεων από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές την κατάλληλη χρονική περίοδο για τον πιθανό εντοπισμό συμπτωμάτων μόλυνσης από τον επιβλαβή οργανισμό καραντίνας ToBRFV.
10. Διενέργεια υποχρεωτικής δειγματοληψίας στην έναρξη της καλλιεργητικής περιόδου και στο μέσο αυτής.

Στην περίπτωση που έπειτα από διενέργεια μακροσκοπικού ελέγχου στα συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση εντοπιστούν συμπτώματα μόλυνσης του επιβλαβούς οργανισμού καραντίνας ToBRFV, διενεργείται δειγματοληψία από την αρμόδια αρχή φυτοϋγειονομικού ελέγχου.

Η παρ. 1 του άρθρου 6 Καν. (ΕΕ) 2020/1191 δεν εφαρμόζεται σε «συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση» που παρήχθησαν σύμφωνα με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2019/1615 και σε «συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση» των ποικιλιών *Capsicum* spp. που είναι γνωστό ότι είναι ανθεκτικές στον συγκεκριμένο επιβλαβή οργανισμό.».

Γ. Σε συνέχεια του Αι παραπάνω σχετικού εγγράφου του Υπ.Α.Α. & Τ., όσον αφορά τον «φυτοϋγειονομικό έλεγχο διακινούμενου σπόρου τομάτας και πιπεριάς κοινοτικής προέλευσης» και σύμφωνα με:

- τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) **2020/1191** της Επιτροπής·
- τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) **2019/2072**³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου,

³ Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072 της Επιτροπής της 28ης Νοεμβρίου 2019 «για τη θέσπιση ενιαίων όρων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα

- τον Κανονισμό (ΕΕ) **2017/625**⁴ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και
- τον Κανονισμό (ΕΕ) **2016/2031** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου,

οι σπόροι τομάτας (*Solanum lycopersicum*) και πιπεριάς (*Capsicum annuum*) κατά τη διακίνησή τους στον Ενωσιακό Χώρο συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο.

Για την προστασία της Χώρας από την εισαγωγή και διάδοση επιβλαβών οργανισμών τα Τμήματα Ποιοτικού και Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου (αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου) των Δ/νσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής πραγματοποιούν δειγματοληπτικούς φυτοϋγειονομικούς ελέγχους κατά την άφιξη, των φορτίων σπόρων τομάτας και πιπεριάς άλλων κρατών μελών.

Ειδικότερα,

οι έμποροι - διακινητές της Μ.Ε. Θεσσαλονίκης, οι οποίοι διακινούν σπόρους τομάτας και πιπεριάς από άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε., υποχρεούνται να ενημερώνουν εγγράφως, τουλάχιστον 24 ώρες πριν την άφιξη του φορτίου, το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων (Τ.Α.Α. & Ε.) Νομού Θεσσαλονίκης [πρώην Κέντρο Ελέγχου Πιστοποίησης Πολλαπλασιαστικού Υλικού και Ελέγχου Λιπασμάτων (ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ.) Θεσσαλονίκης] της Δ/σης Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Κεντρικής Μακεδονίας:

το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Νομού Θεσσαλονίκης [Τ.Α.Α. & Ε. (πρώην ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ.) Θεσ/νίκης] ενημερώνει την Υπηρεσία μας (Τμήμα Ποιοτικού και Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου ΔΑΟΑ ΜΕΘ), η οποία είναι η αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου, σχετικά με την άφιξη φορτίων σπόρων τομάτας και πιπεριάς και

η Υπηρεσία μας ως η αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου υποχρεούται μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από τη σχετική ενημέρωση του Τ.Α.Α. & Ε. να πραγματοποιεί τους προβλεπόμενους φυτοϋγειονομικούς ελέγχους (εγγράφων, ταυτότητας και φυσικό έλεγχο). **Ο έλεγχος εγγραφών και ταυτότητας λαμβάνει χώρα στο 100% των σπορομερίδων που προέρχονται από Κράτη Μέλη.**

Εφόσον από τον έλεγχο εγγράφων προκύπτει ότι οι σπόροι έχουν ελεγχθεί με ELISA (ανοσολογική μέθοδος) τότε υποχρεωτικά λαμβάνεται επίσημο δείγμα από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές προκειμένου να γίνει έλεγχος των σπόρων με q-PCR (real time PCR).

Με το παρόν έγγραφο αντικαθίσταται το παραπάνω Βii. σχετικό έγγραφό μας.

Με το παρόν έγγραφο πέρα από τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 (συνημμένο i) σας αποστέλλουμε και πάλι το ενημερωτικό φυλλάδιο (έκδοση 1^η 9/2019) σχετικά με τον Ιό της Καστανής Ρυτίδωσης των Καρπών της Τομάτας (Tomato Brown Rugose Fruit Virus - ToBRFV) (συνημμένο ii), το

προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και για την **κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 690/2008**³ της Επιτροπής και την **τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2018/2019** της Επιτροπής» δημοσιεύθηκε στο τεύχος L 319 της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2019 της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (**L319/1, 10.12.2019**).

⁴ Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 (**L95/1, 07.04.2017**) θεσπίζει το πλαίσιο για τη διενέργεια των επίσημων ελέγχων και άλλων επίσημων δραστηριοτήτων για την εξακρίβωση της ορθής εφαρμογής της νομοθεσίας της Ένωσης για την αγροδιατροφική αλυσίδα. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 165, τροποποιεί τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031 (νέος κανονισμός για τη φυτοϋγεία) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016.

οποίο βρίσκεται αναρτημένο στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπ.Α.Α. & Τ. στο πεδίο του Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου:

http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegchos/ToRFV_nppo_tomato_bpi.pdf .

Επισημαίνουμε, επίσης, τα ακόλουθα:

Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV), γένος *Tobamovirus*⁵, οικογένεια Virgaviridae, περιλαμβάνεται από τον Σεπτέμβριο του 2020 στη λίστα A2⁶ (pests locally present in the EPPO region) του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού Οργανισμού Προστασίας Φυτών [European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO) (βλ. <https://gd.eppo.int/reporting/article-6887>)]. Η ασθένεια που ο ιός προκαλεί παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στο Ισραήλ το φθινόπωρο του 2014 και η περαιτέρω εξάπλωσή της υπήρξε σ' όλη την έκταση της χώρας μέσα σ' έναν χρόνο εξαιτίας της βοηθούμενης από τον άνθρωπο εξάπλωσης και του εμπορίου προσβεβλημένων σπόρων ή σποροφύτων. Ο ιός ταυτοποιήθηκε για πρώτη φορά σε τομάτες στην Ιορδανία το 2015⁷. Στην Ευρώπη η παρουσία του διαπιστώθηκε για πρώτη φορά στη Γερμανία και στην Ιταλία το 2018. Με το παραπάνω Βιν. σχετικό έγγραφό μας (βλ. ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=956> στο πεδίο των Φυτοπαθογόνων 7Καραντίνας) μεταξύ άλλων σας είχαμε ενημερώσει για τη διαπίστωση για πρώτη φορά στη χώρα μας (βλ. <https://gd.eppo.int/reporting/article-6640>) της παρουσίας του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV) σε δείγμα τομάτας θερμοκηπίου, στην περιοχή Παλαιοχώρα του Νομού Χανίων. Την τρέχουσα χρονική στιγμή η παρουσία του ιού έχει διαπιστωθεί (βλ. <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/distribution> /Last updated: 2020-12-03), επίσης, στην Κύπρο, στη Δημοκρατία της Τσεχίας, στη Γαλλία, στην Ολλανδία, στην Πολωνία⁸, στην Ισπανία, στην Τουρκία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο ToBRFV αποτελεί αναδυόμενο κίνδυνο μεγάλης σημασίας για την καλλιέργεια της τομάτας (*Solanum lycopersicum*) και της πιπεριάς (*Capsicum* spp.). Ιδιαίτερη ευπάθεια στον ToBRFV παρουσιάζουν οι ποικιλίες τομάτας οι οποίες διαθέτουν γονίδια ανθεκτικότητας για άλλους ιούς του γένους *Tobamovirus* (Tobacco mosaic virus, TMV και Tomato mosaic virus, ToMV).

Η μετάδοση του ToBRFV, όπως και όλων των tobamo-ίων, επιτυγχάνεται κυρίως μηχανικά, με την επαφή (τριβή) μεταξύ των φυτών και με τις καλλιεργητικές φροντίδες (δέσιμο, ξεβλάστημα, συλλογή κ.λπ.)

⁵ Το γένος *Tobamovirus* περιλαμβάνει γνωστούς ιούς όπως είναι ο ιός του μωσαϊκού του καπνού (TMV) και ο ιός του μωσαϊκού της τομάτας (ToMV).

⁶ *Tomato brown rugose fruit virus (Tobamovirus) A2/438*
EPPO A2 pest: A pest recommended by EPPO to member countries, for regulation as a quarantine pest and which is present in the EPPO region.[<https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/documents>].

⁷ Salem N, Mansour A, Ciuffo M, Falk BW & Turina M (2016) A new tobamovirus infecting tomato crops in Jordan. *Archives of Virology*, 161(2), 503–506. <https://doi.org/10.1007/s00705-015-2677-7> .

⁸ Την παρούσα χρονική στιγμή στην Πολωνία ο ιός είναι απών [Poland/Absent, pest eradicated (βλ. <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/distribution> /Last updated: 2020-12-03)].

που εκτελούν οι εργαζόμενοι με χέρια που έχουν έρθει σε επαφή με μολυσμένο φυτό, με ρούχα που έχουν μολυνθεί και με τα εργαλεία με τα οποία έχουν χειριστεί μολυσμένα φυτά. **Πρωταρχική πηγή μόλυνσης του ΤοBRFV είναι ο μολυσμένος σπόρος και το μολυσμένο πολλαπλασιαστικό υλικό («φυτά προς φύτευση»).** Το ποσοστό μετάδοσης του ιού με τον σπόρο, αν και μικρό, αρκεί εντούτοις στο να προκαλέσει μεγάλη ζημιά λόγω της ευκολίας περαιτέρω μηχανικής μετάδοσης. **Οι βομβίνοι (*Bombus terrestris*) μπορούν επίσης να μεταδώσουν τον ιό κατά την επικονίαση των φυτών.** Βασική εστία μόλυνσης αποτελεί και το έδαφος, το οποίο, κυρίως αν παραμείνουν σε αυτό μολυσμένα φυτικά υπολείμματα, μπορεί να διατηρηθεί μολυσμένο για τουλάχιστον **έξι (6) μήνες**. Στις υπό κάλυψη καλλιέργειες, η μόλυνση μπορεί να προέλθει από ικά σωματίδια που διατηρούνται, χάρη στην αξιοσημείωτη αντοχή τους επί των διαφόρων κατασκευών, από τις οποίες περνάνε με διάφορους τρόπους στα φυτά. Στη συνέχεια, η μόλυνση μπορεί να εξαπλωθεί με τις καλλιεργητικές εργασίες (δέσιμο, ξεβλάστημα, συλλογή κ.λπ.). Στις υδροπονικές καλλιέργειες ο ιός μπορεί να εισέλθει στο σύστημα του κυκλοφορούντος νερού και να μεταδοθεί περαιτέρω μέσω αυτού.

Όσον αφορά τον κίνδυνο από την ασθένεια, τα συμπτώματά⁹ της καθιστούν τους καρπούς της τομάτας και της πιπεριάς - των σημαντικών αυτών καλλιεργειών για την Ελλάδα - μη εμπορεύσιμους. Αφού ο ιός εισέλθει σε μία περιοχή τα μέτρα αντιμετώπισής του είναι πολύ περιορισμένα και βασίζονται κυρίως στην εκρίζωση των προσβεβλημένων φυτών για την εξάλειψη του παθογόνου μολύσματος από τον αγρό και σε αυστηρά μέτρα υγιεινής. Υπάρχουν εργαστηριακές μέθοδοι ανίχνευσης του ιού στον σπόρο. Άρα φαίνεται να είναι ορθότερο το να αποφευχθεί η περαιτέρω είσοδος και εξάπλωση του ιού στη χώρα μας (βλ. <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/documents>).

«Καθώς δεν υπάρχουν θεραπευτικά μέτρα για τα προσβεβλημένα φυτά «για την αντιμετώπιση του ΤοBRFV προτείνεται στις χώρες όπου εμφανίζεται η εφαρμογή μέτρων εξάλειψής του. Εντός των επιχειρήσεων όπου διαπιστώνεται η παρουσία του ιού για τον περιορισμό της εξάπλωσής του προτείνονται τα εξής μέτρα υγιεινής των καλλιεργειών:

- Χρησιμοποίηση υγιούς σπόρου.
- Συστηματικός έλεγχος των σπορειών και απομάκρυνση/καταστροφή των φυταρίων που τυχόν έχουν προσβληθεί ή εμφανίζουν ύποπτα συμπτώματα.
- Χρησιμοποίηση υγιών φυταρίων για φύτευση.
- Έλεγχος κατά διαστήματα των φυτών, μετά τη μεταφύτευσή τους στον αγρό ή στο θερμοκήπιο και απομάκρυνση/καταστροφή όσων εμφανίζουν συμπτώματα ίωσης. Συνιστάται εργαστηριακή

⁹ Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας προκαλεί συμπτώματα (βλ. φωτογραφίες συμπτωμάτων στην ιστοσελίδα: <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/photos>) που εξαρτώνται από την ποικιλία του ξενιστή καθώς και τις συνθήκες του περιβάλλοντος. **Ασφαλής ανίχνευση του ιού επιτυγχάνεται μόνο με τη χρήση εργαστηριακών μεθόδων.**

Οι ποικιλίες τομάτας με το γονίδιο ανθεκτικότητας Tm-2² (που χρησιμοποιείται ενάντια σε άλλους tobamo-ιούς) είναι ευπαθείς στον ΤοBRFV. Τα συμπτώματα εμφανίζονται στα φύλλα, στελέχη και τους καρπούς.

Τα φύλλα μολυσμένων φυτών τομάτας παρουσιάζουν **χλώρωση, μωσαϊκό, κατσάρωμα, παραμόρφωση του ελάσματος και περιστασιακά στένωση. Οι ποδίσκοι, οι κάλυκες και οι μίσχοι εμφανίζουν νεκρωτικές κηλίδες. Οι καρποί εμφανίζουν κίτρινους / καστανούς δακτυλίους, καστανές περιοχές, ρυτίδωση, παραμορφώσεις και ανομοιόμορφη ωρίμανση και καθίστανται μη εμπορεύσιμοι. Τα φυτά εμφανίζουν μειωμένη ανθοφορία και καρπόδεση.**

Στην πιπεριά (*Capsicum annuum*), τα συμπτώματα στα φύλλα περιλαμβάνουν **παραμορφώσεις του ελάσματος, κίτρινα και μωσαϊκά.** Οι καρποί της πιπεριάς εμφανίζουν **παραμορφώσεις, ανομοιόμορφο χρωματισμό με κίτρινες και καστανές περιοχές και πράσινες ραβδώσεις** (Πηγή: Μεθοδολογία Έπισκόπησης Μ.Φ.Ι.).

επιβεβαίωση της παρουσίας του ToBRFV και στη συνέχεια προσεκτική καταστροφή όλων των φυτών σε απόσταση τουλάχιστον 1,5 μέτρου γύρω από τα προσβεβλημένα φυτά, επειδή είναι πιθανό ότι και αυτά τα φυτά έχουν μολυνθεί, αλλά δεν έχουν ακόμη αναπτύξει συμπτώματα.

- Συχνή απολύμανση εργαλείων με εμβάπτιση σε διάλυμα χλωρίνης περιεκτικότητας 0,5% NaOCl ή Virkon® S ή αποβουτυρωμένου γάλακτος (τουλάχιστον 3,5% περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη).
- Πλύσιμο των χεριών με σαπούνι για >30 δευτερόλεπτα και ξέπλυμα με άφθονο νερό πριν από κάθε χειρισμό των φυτών στα σπορεία και τις καλλιέργειες. Τούτο επιβάλλεται ιδιαίτερος μετά από τον χειρισμό ασθενών φυτών. Δεν επιτρέπεται το κάπνισμα κατά τη διάρκεια χειρισμού των φυτών (Για όλους τους ιούς). Έχει αποδειχθεί ότι ο ιός παραμένει μολυσματικός πάνω στα χέρια και στα γάντια για τουλάχιστον δυο (2) ώρες.
- Χρησιμοποίηση παπουτσιών, φόρμας και γαντιών μιας χρήσης από τους εργαζόμενους που εκτελούν τις διάφορες καλλιεργητικές εργασίες και αλλαγή αυτών μεταξύ διαφορετικών εγκαταστάσεων.
- Αποφυγή επαφής των υγιών φυτών με τα χέρια που έχουν έρθει σε επαφή με ασθενή φυτά (εκρίζωση, δέσιμο, κλάδεμα, κ.λπ.), εκτός αν τα χέρια έχουν προηγουμένως πλυθεί καλά.
- Χρησιμοποίηση καθαρών ή απολυμασμένων πλαστικών τελάρων κατά τη συγκομιδή των καρπών, καθώς τα επαναχρησιμοποιούμενα πλαστικά τελάρα αν έχουν χρησιμοποιηθεί για μεταφορά μολυσμένων καρπών, μπορούν να μεταφέρουν τον ιό μετά σε μια αμόλυντη καλλιέργεια.
- Καλό πλύσιμο με απολυμαντικό όλων των επιφανειών, δίσκων, κ.λπ., εντός των θερμοκηπίων μεταξύ των μεταφυτεύσεων/φυτεύσεων.
- Μείωση κατά το δυνατόν της μετακίνησης των εργατών μεταξύ των διαφόρων τομέων της επιχείρησης.
- Καταστροφή των ζιζανίων στους περιβάλλοντες χώρους των θερμοκηπίων, καθώς ζιζάνια όπως ο στύφνος (*Solanum nigrum*), η ντάτουλα (*Datura stramonium*) και το χινοπόδιο το επιτόχιο (*Chenopodium murale*) προσβάλλονται από τον ιό και μπορεί να λειτουργήσουν ως αποθήκες του ιού στη φύση.
- Αποφυγή εισόδου ζώων εντός των εγκαταστάσεων.
- Μέριμνα για απομάκρυνση και καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας καθώς και απολύμανση των χώρων του θερμοκηπίου.
- Ύπαρξη ταπέτων με απολυμαντικό στην είσοδο των θερμοκηπίων.».

«Σε περίπτωση διαγνωσμένης μόλυνσης προτείνονται διάφορες εναλλακτικές όπως:

- Μέριμνα για απομάκρυνση και καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας, καθώς και απολύμανση των χώρων του θερμοκηπίου.
- Αμειψισπορά με μη ευπαθή στον ιό φυτικά είδη (π.χ. αγγουριά).
- Προσεκτική φύτευση με απολύμανση εδάφους στο σημείο φύτευσης με σταθεροποιημένη χλωρίνη 2.000 ppm 1 μέρα πριν τη φύτευση.
- Χρησιμοποίηση ανθεκτικών υποκειμένων μελιτζάνας» (Πηγή - μεταξύ άλλων - κυρίως το Μ.Φ.Ι.)»

Με σκοπό την εξάλειψη¹⁰ του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας από τη χώρα μας, παρακαλούμε τους παραλήπτες του εγγράφου οι οποίοι είναι:

- επαγγελματίες/υπεύθυνοι επιχειρήσεων παραγωγής ή/και διακίνησης σπόρων τομάτας και πιπεριάς να τηρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 7 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 παράγοντας ή/και διακινώντας σπόρους απαλλαγμένους από τον ΤοBRFV, οι οποίοι θα συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο·
- επαγγελματίες/υπεύθυνοι επιχειρήσεων παραγωγής ή/και διακίνησης «φυτών προς φύτευση» τομάτας και πιπεριάς να εφαρμόζουν τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1191 παράγοντας ή/και διακινώντας φυτά απαλλαγμένα από τον ΤοBRFV, τα οποία θα συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο. Οι παραγωγοί σποροφύτων τομάτας και πιπεριάς να τηρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1191 για τη διακίνηση των συγκεκριμένων φυτών προς φύτευση.

Παρακαλούμε, επίσης, τους συναδέλφους Γεωπόνους, οι οποίοι ασχολούνται με τη διάγνωση και την αντιμετώπιση ασθενειών των φυτών ή/και τη διακίνηση σπόρων και «φυτών προς φύτευση» τομάτας και πιπεριάς να ενημερώνουν τους παραγωγούς καρπών των εν λόγω φυτών σχετικά με την ασθένεια που ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (Tomato brown rugose fruit virus, ΤοBRFV) προκαλεί και τα μέτρα αντιμετώπισής του.

Συνημμένα:

- i. α & β. ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής της 11^{ης} Αυγούστου 2020 (L262/6, 12.8.2020) «σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς στην Ένωση του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας (ΤοBRFV) και την κατάργηση της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2019/1615» (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα). και
- ii. το ενημερωτικό φυλλάδιο (έκδοση 1^η 9/2019), με θέμα «Ιός της Καστανής Ρυτίδωσης των Καρπών Τομάτας (Tomato Brown Rugose Fruit Virus, ΤοBRFV) του Υπ.Α.Α. & Τ.

Μ.Ε.Α.

Ο ΑΝ. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

¹⁰ Σύμφωνα με τα σημεία 17 και 22, του άρθρου 2, του νέου κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031 (βλ. L317/4, 23.11.2016 ή ιστοσελίδα μας <http://www.pkm.gov.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=955> στο πεδίο «Φυτοϋγειονομικό καθεστώς»),

«εξάλειψη»: η εφαρμογή φυτοϋγειονομικών μέτρων για την εξάλειψη ενός επιβλαβούς οργανισμού από μια περιοχή και «φυτοϋγειονομικό μέτρο»: κάθε επίσημο μέτρο με στόχο την παρεμπόδιση της εισαγωγής και/ή εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών καραντίνας...

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΠΡΟΣ:

1. Επαγγελματίες¹¹/υπευθύνους επιχειρήσεων παραγωγής και διακίνησης φυτών¹² της Μ.Ε. Θεσσαλονίκης εγγεγραμμένους στο Μητρώο για τη δυνατότητα χρήσης φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου [Υπ' όψιν υπευθύνων φυτοϋγειονομικών θεμάτων (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]
2. α. & β. Δήμους & Αγροτικούς Συνεταιρισμούς Μ.Ε. Θεσσαλονίκης [Υπ' όψιν Γεωπόνων (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]
3. Καταστήματα Εμπορίας Γεωργικών Φαρμάκων [Υπ' όψιν υπευθύνων επιστημόνων (μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)]

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

- 1.. Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης Θεσ/νίκης [Πρώην Κέντρο Ελέγχου Πιστοποίησης Πολλαπλασιαστικού Υλικού και Ελέγχου Λιπασμάτων (ΚΕ.Π.Π.Υ.Ε.Λ.) Θεσ/νίκης], Λ. Γεωργικής Σχολής, 570 01 Θέρμη Θεσσαλονίκης (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)
2. Ελληνικό Γεωργικό Οργανισμό - ΔΗΜΗΤΡΑ (ΕΛΓΟ - ΔΗΜΗΤΡΑ), Ε.Ο. Θεσσαλονίκης – Πολυγύρου, Τ.Κ.: 570 01 Θέρμη Θεσσαλονίκης, Τ.Θ.: 60458, Ηλεκτρονική Δ/ση: bbgk@bgk.gr (Μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

Φυτοϋγειονομικοί ελεγκτές Μ.Ε. Θεσσαλονίκης

¹¹ Σύμφωνα με τα σημεία 9, 10 και 11, του άρθρου 2, με θέμα «Ορισμοί», του νέου κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031:

9) «επαγγελματίας»:κάθε πρόσωπο, που διέπεται από το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο, το οποίο ασκεί κατ' επάγγελμα και είναι κατά νόμο υπεύθυνο για μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δραστηριότητες που αφορούν φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα:

- α) φύτευση·
- β) γενετική βελτίωση·
- γ) παραγωγή, συμπεριλαμβανομένων της ανάπτυξης, του πολλαπλασιασμού και της διατήρησης·
- δ) είσοδος και διακίνηση εντός και εκτός της επικράτειας της Ένωσης·
- ε) διαθεσιμότητα στην αγορά·
- στ) αποθήκευση, συλλογή, αποστολή και επεξεργασία·

10) «εγγεγραμμένος επαγγελματίας»:επαγγελματίας που είναι εγγεγραμμένος σύμφωνα με το άρθρο 65·

11) «εξουσιοδοτημένος επαγγελματίας»:εγγεγραμμένος επαγγελματίας που είναι εξουσιοδοτημένος από την αρμόδια αρχή να εκδίδει φυτοϋγειονομικά διαβατήρια σύμφωνα με το άρθρο 89, να τοποθετεί σήμανση σύμφωνα με το άρθρο 98, ή να εκδίδει βεβαιώσεις σύμφωνα με το άρθρο 99.

¹² Σύμφωνα με το σημείο 1, του άρθρου 2, με θέμα «Ορισμοί», του νέου κανονισμού για τη φυτοϋγεία 2016/2031 για τα «φυτά» ισχύει ο ακόλουθος ορισμός: τα ζωντανά φυτά και τα ακόλουθα ζωντανά μέρη φυτών:

- α) σπόροι, υπό τη βοτανική τους έννοια, διαφορετικοί από εκείνους που δεν προορίζονται για σπορά·
- β) φρούτα, υπό τη βοτανική τους έννοια·
- γ) λαχανικά·
- δ) κόνδυλοι, κονδυλώδης βλαστός, βολβοί, ριζώματα, ρίζες, υποκείμενα, στόλωνες·
- ε) βλαστοί, στελέχη, καταβολάδες·
- στ) κομμένα άνθη·
- ζ) κλαδιά με ή χωρίς φύλλωμα·
- η) κομμένα δέντρα που διατηρούν το φύλλωμά τους·
- θ) φύλλα, φύλλωμα·
- ι) καλλιέργειες φυτικών ιστών, συμπεριλαμβανομένων των καλλιεργειών κυττάρων, του βλαστοπλάσματος, των μεριστωμάτων, των χιμαιρικών κλώνων και του υλικού από μικροπολλαπλασιασμό·
- ια) ζωντανή γύρη και σπόρια·
- ιβ) οφθαλμοί, τεμάχια φλοιού με οφθαλμό, μοσχεύματα, εμβόλια, εμβολιασμένα φυτά·